

MAAOMAAVALITSUS

EESTI MAAOMAAVALITSUSTE LIIDU HÄÄLEKANDJA

26. mai 1939. a.

Nr. 5

XVII AASTAKÄIK

Väljaandja: Eesti Maaomavalitsuste Liit.

Toimetaja: A. Loorits

Tellimise hind:		Toimetus ja talitus:	Kuulutuste hinnad:
Aastas	Kr. 5.—	Tallinnas, Roosikrantsi nr. 12.	1 lk. Kr. 40.—, ½ lk. Kr. 20.—,
Pooles aastas	2.50	Tel. 452-72. Posti j. arve nr. 252.	¼ lk. Kr. 10.—, ⅛ lk. Kr. 5.—.
1923. aastak.	—50	Jooksvad arved: Eesti Pangas nr.	Dokumentide kaotamise kuulutused
1924.—1935. a. à	2.50	609, E. Rahvapangas nr. 991 ja	50 senti dokumendi pealt.
		Põllumeeste Keskpangas nr. 728.	

Ilmub üks kord kuus, 12 numbrit aastas.

Riigi Statistika Keskbüroo
raamatukogu
a 303

SISU:

Liiklemine jalgratastel Eestis	Lk. 67
Rahva majanduslikku taset tuleb tõsta kutsehariduse kaudu	„ 71
Eesti Maaomavalitsuste Liidu tegevusest	„ 72
Kirjandust	„ 75
Riigikohtu otsuseid	„ 76
Küsimusi ja vastuseid	„ 77

Vallavalitsustele

soovitame oma laost järgmisi

uusi planke:

Kontroll-leht hoolekande korraldamisel

Lasteabiraha saamise avaldus

„ „ kontroll-leht

„ maksmise arveleht

Teateleht kohtu aktidele

Põllutööliste pensioni aruanne vorm nr. 1

(õnnetujuhtumite vastu kindlustamise seaduse alusel makstud summade üle)

uusi raamatuid:

Külavaremate register

Vahistatute raamat

Väärtmärkide saamise raamat

Elanikkude register tähestikuga
(suvituskohtadega valdadele)

Jalgrataste register

Meie

vormid on õiged, paber hea ja köide tugev.

Soovi peale valmistame igasuguseid trükitöid maitsekalt ja asjatundlikult.

Teenimine kiire ja korralik.

K.-ü. „RAHVAÜLIKOOL'i“
ärijuhatus

Tallinnas, Pärnu mnt. 10

Telefon 446-67

Posti jooksev arve nr. 760

Eesti Omavalitsuste ja Ühis-
tegeliste Asutiste Kindlus-
tus A.-S.

„OMA“

Seltsi omanikeks-peremeesteks on omavalit-
sused, pangad ja põllumajanduslikud ühi-
sused

Põhi-tagavarakapital ja reservid
ületavad Kr. 1.000.000.—.

Suurem ja edurikkam kodumaa
KINDLUSTUSETTEVÕTE

Seltsi juhatus: Tartus, omas majas Riia t. 35

Telef. 3-44 ja 16-12.

Peaesindused: Tallinnas, Rakveres,
Võrus, Viljandis, Pärnus, Tõrvas, Kures-
saares ja Petseris.

Omavalitsuse

kantseleimargid

25-sendilised

on saada

Eesti Maaomavalitsuste Liidu

büroost

hinnaga 25 senti poogen (100 tükki).

Liiklemine jalgratastel Eestis.

P. Mägi.

Kui meil viimastel aastatel selle peale tähelepanu juhitakse, et meie maantee- ja tänavaliiklemine on suuresti mõjutatud jõuvankritest, siis jääb nagu varju üks teine tähtis liikleja, kes veel arvukamalt ja tihedamalt on teid ja tänavaid vallutanud — jalgrattur. Jalgratas on Eestis saanud asendamatuks liiklusvahendiks nii linnas, kuid iseäranis maal. Ja seda õigusega! Kui kiirem jalakäija saavutab 6 km tunnis, hobusemees 10—12 km tunnis, siis jalgratturile ei tee mingit vaeva 18—20 km kiirusega tunnis liikuda. Ka tee suhtes on jalgratas vähenõudlik: kitsas, sile rada, teeäär — see juba rahuldab teda. Ka hind (100—150 krooni) ei ole takistuseks jalgratta levimiseks. Ei ole siis sugugi imestada, et jalgratas levib meie maanteedel aasta-aastalt ikka suuremal viisil, kuna tema levikuks ju kõik eeldused olemas.

Kui välismaadel jalgratas oma otstarbalt ja konstruktsioonilt mitmet kuju, ehitusviisi ja kasutusvõimalust on saavutanud, siis meil seni domineerib pea ainult harilik kahe rata taga jalgratas üksiksõiduks, olgugi et linnades ka juba tekkinud on pakkideveo rattad ja muud konstruktsioonid.

Statistika näitab jalgrataste levikut Eestis viimastel aastatel:

1932. a. oli	78330	jalgratast.
1933. a. —	79229	„
1934. a. —	83884	„
1935. a. —	89027	„
1936. a. —	102727	„
1937. a. —	132090	„

Need arvud näitavad, et peale kriisi aastate on jalgrataste arv suhteliselt õige suurt tõusu näidanud.

Seega oleks meil olnud 1937. a. 1.150.000 elaniku juures 132.000 jalgratast, ehk 8,7 inimest ühe ratta kohta.

Välismaade jalgrataste arvu kohta 1937. a. on olemas järgmised andmed:

Riik	Elanik. arv	Jalgr. arv	Jga ratta k. elan.
Hollandi .	8.500.000	3.550.000	2,39
Taani . .	4.000.000	1.500.000	2,67
Belgia . .	8.500.000	2.200.000	3,86
Saksamaa .	66.000.000	17.000.000	3,88
Inglismaa .	46.000.000	9.000.000	5,11
Prantsusmaa	42.000.000	7.000.000	6,00

Siit selgub, et meie muidugi oleme suhteliselt teistest kultuurriikidest jalgrataste leviku poolest järel, kuid nähtavasti sammume siin järjekindlalt edasi, et ei peaks mööduma vist palju aega, kui ratta leviku poolest oleme Euroopa maade tasemele jõudnud. Sel levikul muidugi on oma piir. Hollandi asjatundjate arvamise järele peaks maa küllastatud olema, kui iga 2 elaniku kohta on üks jalgratas. Põhjamaade kultuurriigid hakkavad sellele maksimumile lähenema. Muidugi oleb see palju maa iseloomust, teede olukorrad, rahva eluviisidest, harjumustest, kliimast ja majanduslikust olukorrad. Meil Eestis on eeldused ratta kiireks levikuks.

Meie maa hõre asustus, elamine üksiktaludes on suureks teguriks, et just maal jalgratta kasutamine järjest suureneb. Jalgratas on tarvitusel noorte ja vanade, meeste ja naiste juures, ilma temata nagu ei osataks läbi saada. Need paar talvekuud lumega ei suuda ka suurt pidurdada jalgratta sõitu. Ning kui meie teelud paranevad, siis peaks jalgrataste arv pidevalt tõusma.

Kui teoreetiliselt arvestada praeguse jalgratta juurdekasvu tempot 25.000 jalgratast aastas, siis oleks meie maa küllastunud jalgratatest 27—30 aasta pärast, kuna rahva arv visalt tõuseb. Siis oleks meil liikvel 600—650.000 jalgratast. Ja see olukord ei ole sugugi mägede taga, vaid niisuguses tulevikus, et juba nüüd see probleem väärib tõsist tähelepanu. Kuna sel ajal ka jõuvankrite liiklemine on mitmekordselt tõusnud, siis on karta, et meie maanteed osutuvad mittevõimelisteks seda liiklemist rahuldama.

Kuidas on olukord praegu meie maanteedel? Meil on kasutada liiklemise tiheduse lugemise andmed 1935. aastast. Olgugi et need andmed on vananenud, annavad nad siiski teatava aluse võrdluseks.

1935. a. on ööpäeva jooksul I ja osa II klassi maanteedel liigelnud:

hobusemehi .	648.776
jalgrattureid .	513.504
autosid . . .	113.717
mootorrattaid	22.193

Sellest selgub, et peale hobusemeeste sõidetakse jalgratastel kõige enam, ligi 5 korda tihedamalt kui autodel.

Iga kilomeetri maanteede peal liikus 1935. a. ööpäeva jooksul:

	I kl. teedel	II kl. teedel
hobusemehi	92,8	57,0
jalgrattureid	74,1	44,9
autosid	30,0	6,1
mootorrattaid	5,3	1,2

Kindel on see, et hobuseliiklemine aasta-aastalt väheneb ja juba praegu võib kindlasti ütelda, et jalgratas on meie teedel kõige arvurikkam ja sagedam sõiduriist. Muidugi ka jõuvankrite liiklus iga aastaga suureneb, kuid suhteliselt mitte nii kiirelt, kui jalgratturitel, kuna puht majanduslistel põhjustel see levik ei saa nii intensiivne olla.

Nii siis peame juba praegu tõsiselt arvestama praegust rohkearvulist ratturite liiklemist ja silmas pidama selle kiiret ja pidevat tõusu kõige lähemas tulevikus. Järjest suurenev liiklemine toob aga enesega kaasa paratamatult liiklusõnnetusi. Kuigi nende arv suhteliselt liiklejate hulgaga järjekindlalt langeb, absoluutselt õnnetuste arv näitab siiski suurenemist. Siinkohal on meil huvitav peatuda nende liiklusõnnetuste juures, mille osalistena on jalgratturid.

Peab aga kohe märkima, et õnnetuste registreerimine iseäranis jalgratturite suhtes on väga puudulik. Valdavam osa õnnetusi, nagu kukkumisi ja kokkupõrkeid jalgratturite ja hobusemeeste, ning jalakäijate ja jalgratturite vahel jääb täiesti registreerimata, olgugi et paljud neist tihti lõpevad raske vigastuse ja materjaalse kahjuga. Nendest palju ei kirjutata ega räägita. Selletõttu, rääkides õnnetustest jalgratturitega, tuleb seda teha alati reservatsiooniga, et andmed siin on puudulikud.

Kõigist liiklusõnnetustest oli jalgratturitega:

Taanis	1936. a.	— 21%
Rootsis	1935. a.	— 21,7%
Tokios	1936. a.	— 18%

Meie andmed ametlikult registreeritud õnnetustest näitavad seda % Eestis — 7,6%. See on küll märksa vähem välismaa andmetest, kuid see arv on kindlasti tegelikult suurem. Kuid selle juures meie teame ka, et enamasti kõik kokkupõrked jalgratturitega on raskete tagajärgedega lõppenud — surmasaanute % on olnud kõrge ja materjaalsed kahjud samuti.

Igatahes peame tõsiselt arvestama asjaoluga, et jalgratas on üheks tõsistest liiklemisõnnetuste teguriks.

Põhjused, miks tekkib õnnetusi jalgratturitega, on mitu ja need olenevad:

1) jalgratturist enesest — puudulik sõiduoskus, kukkumised, harrastatav vigur- ja akrobaatilinesõit, sõit mitmekesi ühe ratta peal, mitmed Liiklemise määruste rikkumised;

2) halvast teest — aukline tee, kivid teepinnal ja äärtel, libe tee pind;

3) jalgratta riketest — ratta osade murdumine, vigastused, pidurite rikked, valgustuse puudulikkus;

4) kokkupõrgetest teiste liiklejatega — mittekinnipidamine liiklusmäärustest, liigne kiirus, ettevaatamatus, lohakus jne.

Muidugi ei saa väita, et liiklusõnnetused jalgratturitega tekivad alati ratturi süü läbi, kuid õige suurel arvul, iseäranis raskemates õnnetustes, on jalgratturid ise seda põhjustanud.

Iga aastaga järjest suurenev jalgratate liiklemine soodustab ka edaspidi õnnetuste arvu kasvu. Kuigi liiklemise distsipliini suurenemine ja muud abinõud aitavad seda kasvu pidurdada, ei saa siiski jätta samme astumata õnnetuste arvu vähendamiseks veel mõnel muul teel.

Sellega seisame ülesande ees, korraldada järjest tihenevat jalgratturite liiklemist teedel ja vähendada liiklusõnnetuste arvu. Üheks mõjuvaks abinõuks selles suunas oleks: jalgratturid sõiduteelt kõrvaldada.

Meie tänavad ja maanteed on praeguses olukorras liiga kitsad, kõverad ja ebatasased ning selletõttu kahjulikud ja hädaohtlikud jalgratturitele.

Tuleks ehitada või korraldada jalgratturitele igalpool, kus olukord seda nõuab erilisi jalgratta sõiduteid, mida võivad ja peavad kasutama ainult jalgratturid.

Rootsis, kus teed iseenesest on võrdlemisi laiad, sirged ja korralikud, leiavad asjatundjad, et teedel, kus liigub ööpäeva jooksul vähemalt 500 jalgratast, juba tingimata peaks neid eraldama eriliste rattasõidu teede peale. Meie oludes tuleks see arv märksa madalamana ja jalgratta sõiduteed tarvilikuks tunnistada palju vähema rattasõitjate arvu jaoks ööpäeva kestel.

Asudes küsimuse juurde, kus sarnased rattasõiduteed peavad asuma ja kuidas nad peavad olema ehitatud, tuleb arvestada järgmistest andmetega:

Jalgratta laius oleks 0,50 m, pikkus 2,50 m, vabaks läbipääsuks mõlemal pool peab vähemalt 0,125 m vaba ruumi jääma, seega ühesuunaline rattatee vajab vähemalt $0,50 + (0,125 \times 2) = 0,75$ m laiust. Kahe suunaline jalgrattatee vajab 1,50 m ja kui soovi-

takse tihedama liikluse juures kolmandat laiusrada, peaks kogu jalgrattatee laius olema 2,25 m.

Kuna jalgratta keskmine sõidukiirus on 18 km tunnis, ehk 5 m sekundis ja üksteisele järgnevate sõidukite vahe ei tohi olla alla 5 m, siis suudab pideva ketiliikluse juures jalgrattatee läbi lasta 200 ratast tunnis ühes suunas, seega on tema läbilaskmise võime väga suur.

Jalgrattatee asetus võib olla kolmesugune:

1) tee oleks tänava sõidutee ääres, eraldatuna sellest barjääriga, kividereaga, kitsa roheline ribaga või mõnel muul viisil;

2) sõidutee lähedal, näiteks teisel pool maantee kraavi, või kui seda ei ole, mõni meeter sõiduteest eemal;

3) iseseisva sihiga, mis ei ole seotud maantee või tänava sihiga.

Igatahes peab see põhimõte läbi viidud olema, et rattasõiduteed oleks sõiduteest niiviisi eraldatud, et teised sõidukid seda kasutada, seal sõitjaid jalgrattureid riivata ega segada ei saaks.

Linnas tuleb vist enamikus tarvitada esimest moodust, nimelt osa sõiduteest eraldamine, kuna linna tavalised tänavad ei saa avarusega kiidelda. Maal aga tuleks jalgrattatee eemaldada sõiduteest, kuna julgeoleku mõttes on see parem ning kividega või barjääridega eraldamine sõiduteest takistaks teede korrashoidu teehöövliite ja lumesahkadega.

Mis puutub jalgrattateede katesse, siis peaks see linnades olema võimalikult asfaltist või tsement-betoonist, kuna kruusakatted linnades tolmu pärast pole soovitatavad ja kivisillutis on juba praegugi nuhtluseks jalgratturitele. See permanent kate võib olla väga kerge ja odav, kuna kulumine jalgrattaste all on ju minimaalne.

Jalgrattateed maal võivad olla kruusateed, korraliku peeneteralise kruusaga kaetud, kus vaja kerge kivi või jämeda kruusa alusega. Muidugi soovitamamad on ju ka siin permanent katted. Arvatavasti seniste kogemuste järele ei tohiks permanentkattega jalgrattateed mitte üle 2 krooni ja kruusakattega üle 1,5 krooni ruutmeetri peale maksta minna. See summa sisaldaks kõik kulud, sisse arvatud maade võõrandamine, truupeide, kaitseabinõude jne. ehitust. Seega läheks 1 kilomeeter sääraseid teid (1,50 m laiad) maksta 3000 kr. permanentkattega ja 2250 kr. kruusakattega. Võib aga arvestada, et kohati töö läheb märksa vähem maksta, kus vastavad eeldused selleks olemas.

Sellega kerkib küsimus, kust võtta vajalik raha selleks otstarbeks. Täitsa loogiline oleks, et jalgratturid ise kannavad need kulud, mis eriti nende huvides tehakse. Selleks tuleb jalgrattaid vastavalt maksustada.

Juba praegu võetakse igalpool jalgrattaste maksu, mille suurus on 1,5—3 kroonini aastas omavalitsuste (linna- ja vallaomavalitsuste) heaks. Kuid see raha ei lähe praegu mitte jalgratturite liiklemisvõimaluste parandamiseks, vaid tavaliste omavalitsuste kulude katteks. Senised jalgrattamaksud ja registreerimise maksud tuleksid aga kõik ära jätta ja nende asemel määrata jalgrattastel iga-aastane kindel maks, mis läheb ainuüksi jalgrattateede ehituseks ja korrashoiuks. See summa võiks olla näiteks 4 krooni aastas jalgrattalt, mida küll ei tohi liiga kõrgeks nimetada. Sel puhul saaksime praegu liikvel olevatelt jalgrattastelt $130.000 \times 4 = 520.000$ krooni, selle rahaga saaksime aastas ehitada ($520.000 : 3000$) 175 km permanentkattega ja ($520.000 : 2250$) 230 km kruusakattega jalgrattateid, ehk keskmiselt 200 km uusi jalgrattateid. Kuna jalgrattaste arv ja sellega ka laekunud maks aasta-aastalt suureneb, siis on loota, et umbes 15 aastaga oleme loonud linnades ja maal täieliku jalgrattasõiduteede võrgu, see oleks lühikese ajaga suur saavutus. Ei ole ka võimatu, et riikliku teedekapitali ja omavalitsuste poolt neile summadele lisa tuleb. Tundub, et sel teel saavutaksime reaalselt võimaluste piirides eesmärgi ja vähese maksu koormatusega lahendamise küsimuse kiirelt ja otstarbekohaselt.

Maksustamise kord, summade jagamine, tööde teostamine, korrashoid, järelevalve — need küsimused leiavad ühel ehk teisel kujul kergelt lahendust.

Veel üks akuutne küsimus on ühenduses jalgratta liiklemisega. See on nimelt jalgrattaste parkimise, hoiukohtade ja ruumi küsimus. Välismail on see asi igalpool lahendust leidnud sellega, et pea igas avalikus kohas kui ka eraalgatusel (kaupluste, asutuste jne. juures) on sisseseatud lahtrid, redelid, või teepinna sisse tehtud rennid rataste seisuks ja lukustamiseks. Hollandi kuningliku palee esine on isegi sellise kohaga varustatud. Meil kahjuks pole sel alal mitte midagi ära tehtud. Jalgrattur peab oma ratta kuskile juhuslikult seina äärde, mõne posti najale asetama või koguni pori või tolmu sisse maha panema, ja oma äraoleku ajal hirmul olema, et keegi tema ratta ära ei varastaks.

Siin peaks just eraalgatusel paljugi võimalik teha olema, näit. kaupluste ja äride oma-

nikud peaksid oma uste juures vastavad seadised korraldama, et oma klientidele veidi vastu tulla. Kulud sealjuures on minimaalsed. Samuti avalikud asutused peaksid parkimisvõimaluste eest hoolt kandma. See küsimus tuleks meil ühel või teisel viisil lähemal ajal korraldada.

Edasi, meie peaksime reorganiseerima meie praegust jalgrataste registreerimise korda. See on praegu äärmiselt puudulik ja ebatstarbekohane. Praeguse registreerimise otsarve on peaaesjalikult maksuvõtmine jalgratastelt. On ka sihiks, et reg.-märkidega näidata jalgrataste päritolu ja numbrite kaudu teha kindlaks liiklusmääruste rikkujaid. Sealjuures aga ei saa ära hoidud kõige suurem pahe, mille vastu seni abinõusid leitud pole — jalgrataste vargust. Ometi teame, et otstarbeka hobuste registreerimisega (hobusepassid) on hobuste vargus meie maal kadunud. Jõuvankrite korraliku registreerimise tagajärjel on jõuvankrite vargus muutunud mõttetuks. — Oleks ka viimane aeg, et jalgrataste registreerimine saaks otstarbekohaselt korraldatud. Kõige esiti — registreerimismärgid. Paljudes välismaades ei tunta neid üldse jalgrataste juures. Ka meil kodumaal olid kuni viimase ajani mõned maakonnad (Võrumaa) ilma registreerimismärkideta — ja ei olnud kuuldud, et sellest mõnesuguseid halbusi oleks tekkinud. Väikesed, viie-kuue kohaliste numbritega varustatud registreerimismärgid on sedavõrd halvasti loetavad, et liiklemise juures nende järele jalgratta eraldamine on pea võimatu. Selleks aga registreerimismärke tarvitada, et teada saada, kas jalgrattalt on maksud makstud, pole ratsionaalne, seda saab ka teisel teel igapidi kindlaks teha. Ja siis kulu — iga aasta peab ratta omanik neid märke vahetama ja selleks kulusid kandma. Registreerimismärgid võiks rahulikult kaotada. Sagedam kontroll jalgrataste suhtes tooks paremaid tagajärgi.

Tuleks sisse seada korralikud registreerimisraamatud jalgratatele (jalgrattapassid). Nende sisseseadmisel tuleks eeskujuks võtta jõuvankrite registreerimist ja registreerimistunnistusi, aga neid võiks lihtsustada ja vähendada. Jalgratta registreerimistunnistus peaks alati jalgratturiga kaasas olema, ühtlasi see võiks olla ka jäädav ja ühes jalgrattaga üleminev. Registreerimistunnistus varustatakse kõikide andmetega jalgratta tehnilise külje ja omaniku kohta, sellesse tehak-

se vastavad märkused omaniku vahetuse puhul ja kantakse sisse ka maksustamise toimingud. Varguste raskendamiseks jalgratta registreerimistunnistuses peaks olema täpsem jalgratta osade spetsifikatsiooni kirjeldused ja kui võimalik ka rattaosadel stantsitud numbrid.

Lõpuks ei saa kinnitamata jätta, et jalgratta praegune hind on võrdlemisi liiga kõrge. Jalgratate sisse on praegu paigutatud õige suur kapital, mis pealegi õige kiirelt kahaneb — kulub. On ju jalgratta sõidu ja tarvitamise iga meie oludes võrdlemisi lühike. Praegu olemasolevate 130.000 jalgratta sisse on paigutatud (arvestades keskmiselt 100 kr. jalgrattalt) 13.000.000 krooni rahva raha. See on võrdlemisi suur summa, ja kui meie arvestame iga-aastast jalgratate arvu juurdekasvu 25.000 peale à 120 kr., siis oleks iga-aastane uus kapitali paigutus samaks otstarbeks 3.000.000 krooni.

Siin peaks hoolt kandma, et see summa iga aasta väheneks, s. t. jalgratate iga kestvam oleks ja ratate hind alaneks. Paremad teeolud, liiklushädaohtude vähendamine, tõstab otsekohe jalgratta iga. Teisest küljest peaks soodustama jalgratate omatööstust, et see suudaks suuremal hulgal ja odavamini jalgrattaid produtseerida. Kui Hollandis uus jalgratas maksab 40—60 krooni, siis ei tohiks meie oludes selle hind ka mitte üle 70—80 kr. olla. Heal tahtel, ettevõtlikkuse ja riiklikul kaasabil peaks see probleem olema lahendatav.

Kokkuvõttes, pidades silmas jalgratate liiklemise pidevat kasvu, praeguseid mittehuldavaid liiklusvõimalusi, hädaohtlikkust, registreerimise ja varguskaitse puudulikkust ja jalgratate kallist hinda, tuleks:

- 1) ümber korraldada jalgratate registreerimine;
- 2) maksustada jalgrattad teedemaksuga, jättes ära muud maksud;
- 3) asuda rattasõiduteede ehitamisele üle riigi ja ka parkimise võimaluste loomisele;
- 4) võtta tarvitusele abinõud jalgratate hinna alandamise suhtes.

Tundub, et nende korralduste ja abinõude läbiviimine märksa kindlustab, parandab ja korraldab suure jalgratturite pere liiklemist, julgeolekut ja materjalset olukorda. Ja, kui eeltoodud väited väärivad põhimõttelist pooldamist, ei peaks viivitama neid lähemal ajal ka tegelikult ellu viimast.

Rahva majanduslikku taset tuleb tõsta kutsehariduse kaudu.

H. Summer.

Viimasel ajal on hakatud arutama küsimust kuidas ratsionaliseerida põllutööd. Kuid üksikutest kavadest ei ole kaugemale jõutud.

Ratsionaliseerimine nõuab kutselist ettevalmistust. Ta nõuab teatud arenemistaset vastava ala tegelastelt. Tööline peab ise otsusele jõudma, et ei saa mitte nimetada päevatööks seda, kui keegi viib ühelt kohalt teise paar kantmeetrit puid. Tema töö peaks andma hoopis suuremaid tulemusi. Selleks on tarvis leida võimalusi, et üks mees juhiks mitut hobust korraga. Hiljuti Saksamaal viibides panin tähele, et üks mees juhtis nelja tugevat hobust. Ka veovanker oli kuullaagrritel. Nii viis üks mees korraga umbes meie väikese vagunitäie puid kohale. Sellele mehele võis maksta 4—5 korda suuremat palka. Siiski tuli ta töö odavam kui meie töölisel.

See on ainult üksik näide. Aga kes meist ei ole näinud seda, kuidas mees künnab põldu ühe hobusega. Kõik on näinud, kuidas põllud lokkavad umbrohost. Eks ole kõik pannud tähele, et sõnnikut veetakse põllule pikaks ajaks kuivama. Siis laotatakse see sõnnik laiali. Alles lõpuks leitakse võimaliku oevat see sõnnik sisse künda. Need on tõsi- asjad, mille vastu ei saa vaielda.

Ka näitavad statistilised andmed, et meie põllupidajad seisavad Euroopas viimaste hulgas kunstväetiste tarvitamise suhtes. Suurema kultuuriga maad ületavad meid mitmekordselt.

Ka saak on meie põldudel selle kõige tagajärjel teistest kõrgema kultuuriga maadest palju madalam. Ta on isegi madalam Soome ja Rootsi saakidest, kus ometi kliimaatilised olud on raskemad.

Kõike seda saab seletada ainult malada põllukultuuriga. Millised on aga väljavaated selle kultuuri tõstmiseks?

Ei ole kahtlust, et siin tuleb käia vana tuntud teed, mis on tulnud käia igal alal. See tuntud tee on kutsehariduse andmine.

Kas ei tundu imelikuna, et meil nõutakse kutseharidust näiteks juukselõikajalt, korstnapühkijalt, pagarilt jne., kuid ei nõuta mingit kutseharidust põllupidajalt ega põllutöölisel. Ometi on aga nende inimeste käes suur osa meie riigi, rahva ja kultuuri tulevikust. Meie maa on ju peaaesjalikult põlluharijate maa.

Kuidas võiksime meie loota, et läheme vastu rõõmsale tulevikule, kui põllupidajad vajavad juurdemakse? Mis peame meie tegema kui juba hulk aastaid paneme tähele, et mujal suudetakse odavamalt produtseerida võid, vilja, liha, mune, mett jne. Millest peame meie siis lõppude lõpuks elama?

Juurdemaksude vastu tuleb otsida abi kutsehariduselt.

Statistilised andmed näitavad dr. Terasmäe kokkuvõttel, et kõige suurem tulu oli mõne aasta eest hektarilt neis põllumajapidamistes, kus olid juhiks põllutöökoolide lõpetajad, vähem oli tulu neil, kes olid lõpetanud algkoolid ja kõige vähem neil, kes olid lõpetanud keskkoolid, selleaegsed gümnaasiumid. (Andmed on ilmunud 1936. a. „Eesti koolis“.)

Põllumeeste töö tulukuse tõstmiseks tuleks siis kõigiti hoolitseda selle eest, et põllumajanduse juhtideks saaksid kutselise ettevalmistusega isikud. Neid on aga senini koguni vähe. Kui tahaksime varustada põllupidajaid kutsetunnistustega, siis peaksime võtma tarvitusele erakorralised abinõud. Neid abinõusid on kasutatud ka teistel aladel. Nii anti õpetajate kutsetunnistusi isikutele, kes olid rahuldavalt tegutsenud õpetajatena 10 aastat. Nooremate õpetajate käest aga nõuti, et nad lõpetaksid kursused ja õiendaksid eksamid. Nii saime esialgselt vajaliku kaadri õpetajaid.

Ka põllupidajaile saaksime anda välja kutsetunnistusi, kui nad on rahuldavalt töötanud põllumajanduse alal teatud arvu aastaid. Nooremad põllupidajad aga peaksid hakkama õppima kursustel. Pikkamööda tuleks teha kutsetunnistuste saamine raske- maks, s. o. nõudma põhjalikumat ettevalmistust. Nii võime võrdlemisi lühikese aja jooksul viia oma põllupidajate kutselise ettevalmistuse rahuldavale tasemele.

Sellest oleneb aga väga suurel määral meie maa tulevik. Eesti rahvas on ikka hinnanud oskusi ja tarkust. Juba Kalevipojast loeme: „Ülemaks kui hõbevara, kallimaks kui kullakoorem, tuleb tarkus tunnistada.“

Kutselise ettevalmistusega põllumeestele tuleks anda ka mõningaid soodustusi laenu- de saamisel ja talude pärandamisel, maksude alandamise näol. See ergutaks inimesi

selleks, et nad energiliselt hakkaksid oma haridust täiendama kutsealal.

See nõuab terve rea kursuste ja koolide avamist. Kuid siis on ka tõesti võimalik põllumajanduslikku tegevust ratsionaliseerida. Sellela ei anna aga meie püüded suuri tulemusi.

Kõik alad on läinud meil edasi kutsehariduse eest hoolitsemise teel. Miks ei peaks see minema siis ka põllumajanduse alal? Asjata oleks siin viivitada. Teist teed ju ikkagi pole.

Omavalitsused teavad kõige paremini oma piirkondades, kus ja kuidas tuleks algatada küsimusi koolide asutamise alal.

Omavalitsustel tuleks näha eelarvetes ette vastavad summad ka kursuste ja loengute korraldamiseks. Senini on antud vallavalitsuste poolt pea ainult toetusi kehvematele vallaelanikkudele. Kas ei oleks otstarbekohasem hakata aegsasti hoolitsema selle eest, et vaeseid ei oleks nõnda palju. Vallad, kus elavad suurel arvul rannaelanikud, on abisoovijate palvetega liialt koormatud.

Ühtlasi aga teame, et meie kalameeste kutseharidus on koguni puudulik. Mujal, näiteks Norras, teostatakse väga suurel määral sügavvee püüki ja peetakse rannapüüki lastemänguks. Meil aga ei tea sügavveepüügist pea keegi.

Kas ei oleks võimalik kutsehariduse andmisega ja mitmesuguste kõrvaltööde õpetamisega rakendada tööle rannaelanikke. Siis ei tarvitseks neil kalapüügist vabal ajal olla tööta mitu kuud. Nad võiksid eduga teha käsitööd ja arendada kanapidamist. See aitaks kõrvaldada vaesuse põhjuseid. Siis ei

oleks kalamehed sunnitud veetma töötava aega. Nüüd aga ei oska nad pea midagi peale ranna kalapüügi. Loomulikult peavad nad olema üldiselt suures puuduses. Rannapüük on tujukas tuluallikas. Ainult sellest elatada on raske.

Ära tuleb kasutada kõik aeg tööks. Töötades ainult osa aega ja sedagi ilma vastava kutselise ettevalmistuseta, ei saa rahuldava sissetulekuga elada.

Nii siis on omavalitsustel suured ülesanded rahva elujärje parandamisel. Väikesed vallad ei saanud sellega küllalt hästi hakkama.

Loodame, et uued vallavalitsused ja püsisval alusel tegutsevad maavalitsused suudavad sel alal palju teha. Et töö oleks edukam, selleks tuleks koostada kava pikemaks ajaks.

Kuna selle kava teostamiseks on vajalikud mõningad summad, tuleb need näha ette eelarves. See oleks koguni uus peatükk valdade eelarves. See peatükk oleks aga ühtlasi üks produktiivsemaid.

Hoolitsegem selle eest, et see peatükk ei puuduks ka lähemas eelarves. On koguni kahetsusväärne, et ta on senini pea täiesti puudunud.

Ka kalameeste kutsetunnistuste küsimus tuleks lahendada analoogiliselt põllupidajate kutsetunnistuste küsimusega. Muidugi on siin teatavad erinevused olemas.

Meie peame püüdma välja kehvusest. Ainult siis võime püsida kultuurrahvaste peres väärikalt. Aidaku selleks kaasa kutseharidus suurel määral kui ta senini on aidanud.

Eesti Maaomavalitsuste Liidu tegevusest.

Eesti Maaomavalitsuste Liidu nõukogu koosolek peeti 26. aprillil 1939 Tallinnas, Harju Maavalitsuse koosolekute saalis.

Koosolekust võtsid osa 37 nõukogu liiget. Koosoleku avas Liidu abiesimees A. Kohver. Koosoleku juhatajaks valiti K. R. Ruus, protokollijaks P. Männik.

Kinnitati Liidu 1938. a. tegevuse aruanne, mis avaldatud „Maaomavalitsuses“ 1939 nr. 1 ja rahaline aruanne, mis näitas tulusid kr. 19.940,81, kulusid kr. 17.601,80, ülejääki kr. 2.339,01 ja üldise varandus-

lise seisu aktivat ja passivat tasakaalus kr. 17.610,29.

Küideti heaks Liidu 1939. a. tegevuse kava ja Liidu juurde Ehitus- ja Kodukaunistamisnõuande Talituse asutamine, tegevuse alustamisega lähemal ajal, järgmistel alustel:

Eesti Maaomavalitsuste Liidu Ehitus- ja Kodukaunistamisnõuande Talituse põhikord.

1.

Omavalitsuste uute hoonete püstitamise, olemasolevate hoonete ümberehitamise, ümberkorraldamise ja remondiga seoses olevate ehitustehniliste küsimuste selgitamiseks

ja lahendamiseks, uute hoonete püstitamise või olemasolevate hoonete ümberehitamise kavandite valmistamiseks ja ehitustehnilise nõuande teostamiseks, samuti kodukaunistamisega seoses olevate küsimuste lahendamiseks asutatakse Eesti Maaomavalitsuste Liidu juurde Ehitus- ja Kodukaunistamisnõuande Talitus.

2.

Ehitus- ja Kodukaunistamisnõuande Talituse tööjõudude ülesandeks on:

1) selgitada omavalitsuste hoonete ja ehituste üldist seisukorda, puudusi ja tarvidusi;

2) selgitada ja töötada välja omavalitsuste vajadustele ja nõuetele vastavad alused ja põhimõtted hoonete välise stiili, ruumide jaotuse ja asetuse, ehitusmaterjali valiku ja tarvilikkude seadete asetuse kohta;

3) uurida ja selgitada otstarbekamate kütteseadete, eriti keskkütteseadete kasutamiselevõtmise küsimust omavalitsuste hoonetes;

4) ühenduses üldise elektrofitseerimise edenemisega selgitada ja edendada elektri kasutamisele võtmist omavalitsuste hoonetes;

5) teha selgitustööd omavalitsuste hoonete sisemise ja välise ilme ja nende ümbruse nägususe tõstmiseks;

6) koostada omavalitsuste tellimisel hoonete ehituse ja ümberehituse kavandeid ja eelarveid;

7) teostada omavalitsuste ehituste üldist ehitusjärelvalvet;

8) koostada omavalitsuste tellimisel kavandeid hoonete ja nende ümbruse ilme ning nägususe tõstmiseks;

9) töötada välja nägusa ja kasutamiseks otstarbekohase mööbli ja muude esemete kavandeid omavalitsuste ruumide sisustamiseks;

10) teostada ehitustehnilist ja kodukaunistamise nõuannet;

11) avaldada arvamusi Talitusele esitatud omavalitsuste hoonete ehituskavandite kohta;

12) koostada omavalitsuste ehitusalasse puutuvates küsimustes soove ja ettepanekuid valitsus- ja omavalitsusasutustele esitamiseks;

13) töötada kaasa omavalitsuste ehitusalasse puutuvate küsimuste lahendamisel riigi-, omavalitsus- ning teistes asutistes, kus see osutub võimalikuks ja tarvilikuks.

3.

Talituses koostatud ehituskavandite ja nende osade, ehituseelarvete, lõpparvete ja

aruannete ning Talituse tööjõudude poolt ehitustööde juures teostatud üldjärelvalve eest võetakse tasu „Arhitektide ja inseneride tasumäärustikus“ (RT 1934, 19) ettenähtud alustel ja suuruses.

Talitusele arvamuste avaldamiseks esitatud ehituskavandite ja nende osade läbivaatamise ja nende kohta koostatud parandusettepanekute eest võetakse tasu kuni 10% ehituskavandi ja selle osade koostamise tasust.

4.

Kodukaunistamise otstarbel hoonete ümbruse korrastamise kavandite valmistamise eest, olenevalt ülesande ulatusest, võetakse tasu kr. 10 kuni kr. 50.

5.

Ehitus- ja Kodukaunistamisnõuande Talituse ruumes nõuandmine toimub tasuta.

Nõuande otstarbel kohale kutsutud Talituse tööjõudude sõidu- ja päevarahad tasub kutsuja omavalitsus.

6.

Liidu juhatusel on õigus erijuhtudel omavalitsuste poolt tellitud ehituskavandite eest võetavat tasu vähendada kuni 25%, määrates selle summa omavalitsusele toetuseks.

Liidu tegevus üldiselt suunatakse põhikirjaga pandud ülesannete teostamisele: valla- ja maakonnaomavalitsuste üldesindamisele; nende huvide kaitsmisele ja edustamisele; nende seisukorra puuduste ja tarviduste selgitamisele; nende tegevuse edukama ja otstarbekama korraldamise eest hoolitsemisele; neile oma ülesannete võimsamaks teostamiseks soodsamate võimaluste taotlemisele ja nende tegelaste teadmiste, eriti ametialaste teadmiste ja oskuste täiendamise ja laiendamise eest hoolitsemisele.

1939. tegevusaastal Liit eriti võtab ülesandeks järgmiste kiirema iseloomuga küsimuste korraldamise ja lahendamise:

1. Liidu Ehitus- ja Kodukaunistamisnõuande Talituse organiseerimine ja tegevusse rakendamine.

Talituse üldsiht ja tema tööjõudude üksikasjalikud ülesanded on ette nähtud Talituse põhikorras.

Talituse tööjõududest kujuneks tulevikus ehitusala eriteadlased, kes on põhjalikult süvenenud kõigisse omavalitsuste hoonete ehitamise, ümberehitamise ja remondi ning hoonete ümbruse korraldamise küsimustesse ja vajadustesse. Talituse tööjõud on igal ajal valla- ja maakonnaomavalitsuste käsutuses abiks nende ehitusala korraldamisel.

2. Koolimajade ehitusfondi suurendamise taotlemine, võimalikult kuni vajaduste ulatuseni.

Omaavalitsuste koolimajade ehituskava teostamiseks on omavalitsuste käsutuses olevad ressursid liialt piiratud selleks, et kavatsetud tähtaegadeks ja ulatuses vastavalt koolielu nõuetele seda ehituskava teostada.

3. Vallamajade ehitusfondi asutamise taotlemine koolimajade ehitusfondi eeskujul.

Valdade reformi teostamisega vallad suurenesid ja nende keskused muutusid. Senised vallamajad osutuvad uutele valdadele kitsaks ja on jäänud valla äärele, kõrvalisse kohta, kuhu elanikkude enamusel juurdepääs raske. Suur osa senistest vallamajadest on ka nii vanad, et ei suudagi enam kauemini kuigi pikalt püsida. Osa vallavalitsusi ongi pidanud asuma üürikorteritesse. Enamik valdu vajab kiiresti uusi ajakohaseid vallamaju, millede ehitamist valdade omad ressursid ei võimalda.

4. Valla- ja maakonnaomavalitsuste maksumüsteemi ümberkorraldamise taotlemine, selle vajaduse põhjendamiseks statistiliste andmete kogumine, kalkulatsioonide ja ülevaadete koostamine.

On vajalik saavutada tasakaalu valla- ja maakonnaomavalitsustele pandud ülesannete ja kohustuste ning nende täitmise võimaluste vahel tulude vähesuse pärast.

5. Valla- ja maakonnaomavalitsuste reformi lõpuleviimisele kaasaaitamine vajalikkude määruste ja juhiste kavade väljatöötamisega.

6. Valla- ja maakonnaomavalitsuste ametnikkude ametialaste teadmiste täiendamiseks kursuste korraldamisele kaasaaitamine.

7. Vallaomavalitsuste asjaajamiseks käsiraamatu koostamine, mille järele püsib juba kestvalt vajadus.

8. Maakonnaomavalitsuste ajaloo väljandmise eeltööde jätkamine ja sellesse puutuvate materjalide kogumine ning kogutud materjalide läbitöötamine.

9. Liidu kirjastusala laiendamiseks eeltööde tegemine, et edaspidi võimalikuks osutuks valla- ja maakonnaomavalitsusi Liidu kaudu varustada asjatundlikult valmistatud arve- ja asjaajamise raamatutega ning tarvikkude plankidega ja muu kantseleimaterjaliga.

10. Liidu uue põhikirja kinnitamise järele Liidu sisemiste kodukordade kavade koostamine ja kinnitamiseks esitamine.

Liidu juhatuselt poolt vastavalt tegevuse laiendamisele koostatud Liidu 1939. a.

eelarve, tulude ja kulude tasakaalus kr. 27.630,—, kinnitati. Eelarve tulude osas on ette nähtud maksu Liidu heaks: maakonnaomavalitsustelt — maakonnas asuvate valdade iga elaniku pealt 1,25 senti ja vallaomavalitsustelt — valla iga elaniku pealt 1,25 senti.

Liidu revisjonikomisjoni liikmeteks valiti M. Hansen, A. Mäeloog, G. Päss ja E. Laanemäe.

Liidu peasekretär P. Männik esitas referaadi uute vallamajade ehitamise vajadusest ja majanduslikkudest võimalustest. Referendi ettepanekul võeti vastu järgmine resolutsioon:

Eesti Maaomavalitsuste Liidu nõukogu — kuulunud ülevaate vallamajade seisukorra ja vallamajade võrgu kordaseadmise tungiva vajaduse kohta — leiab, et valla- ja maakonnaomavalitsustel koos Eesti Maaomavalitsuste Liiduga tuleb plaanikindlalt asuda kavade koostamisele ja eeltööde tegemisele vallamajade võrgu kordaseadmiseks.

Vallamajade võrgu kordaseadmise kava tuleb jaotada vallamajade ehitamise või ümberehitamise vajaduse kiiruse seisukohalt kolme ossa:

Esimesesse järjekorda arvatakse vallamajad, mis kuuluvad ehitamisele või ümberehitamisele esimese 5 aasta kestel.

Teise järjekorda arvatakse vallamajad, mis kuuluvad ehitamisele või ümberehitamisele 5—10 aasta kestel.

Kolmandasse järjekorda arvatakse vallamajad, mis kuuluvad ehitamisele või ümberehitamisele 10—15 aasta kestel.

Vallamajade võrgu kordaseadmise üleriigilise rahandusliku kava koostamiseks tuleb selgitada iga ehitusjärjekorra liigi kohta eraldi ja üleriigilises kogusummas:

1) kui palju uute hoonete ehitamine ja olemasolevate hoonete ümberehitamine läheb maksma;

2) kui palju valdadel ehituste teostamiseks on omal raha;

3) kui palju eelarve korras kuni ehituste teostamiseni on valdadel võimalik koguda raha;

4) kui palju ehituste teostamiseks vallad vajavad laenu.

Kuna on ette näha, et vallad suudavad oma summadest ainult osa vallamajade ehituskuludest katta ja eralaenu on kõrge intressimäära ja lühiajalisuse pärast vallamajade ehitamiseks ebasoodsad, tuleb Eesti Maaomavalitsuste Liidul esineda ettepane-

kutega riikliku vallamajade ehituslaenu fondi asutamiseks koolimajade ehituslaenu fondiga analoogilistel alustel.

Koosolekul algatati järgmisi küsimusi:

1. Avaldati arvamust, kas ei oleks otsarbekohane panna vallakohtu ülesanded vallavalitsusele, mis aitaks lihtsustada vallametkonna tööd ja hõlbustaks kodanikkudele asjaajamist, kuna vallavalitsuse liikmed käivad sagedamini vallamajas ja on seega rohkem kättesaadavad kui vallakohtu liikmed.

Leiti, et vallakohtu ümberkorraldamise küsimus vajaks põhjalikumalt arutamist ja tuleks võtta Liidu nõukogu ühe järgneva koosoleku päevakorda.

2. Sooviti, et omavalitsustegelastele nende ametialaste teadmiste täiendamiseks korraldatakse lühiajalisi kursusi ja koostataks selliste kursuste üldised kavad.

3. Avaldati soovi, et niipea, kui Riigikaitse maksu seadus vastu võetakse, saadetakse kiirelt kätte selle maksu võtmise korraldused, et võimaldada maksude koos nõudmine ja vastuvõtmine, mis hõlbustaks makse ssekasseerivate asutiste tööd.

4. Vahetati mõtteid Liidu nõukogu suvise koosoleku aja ja koha kohta ning jäeti see Liidu juhatuse määrata.

Eesti Maaomavalitsuste Liidu poolt korraldati 4. mail 1939 Tallinnas, Harju Maaomavalitsuse koosolekute saalis maaomavalitsuste pearaamatupidajate nõupidamine uuel kehtimapanud Maakonnaomavalitsuste arvepidamise määrusega (RT 1939, 13, 91) senisest erinevaks korraldatud arvepidamisele üleminekuga tekkinud küsimuste ühtlaselt lahendamiseks ja arvepidamise ühtlaselt teostamiseks.

Nõupidamisel tõstetud küsimuste arutamisel võeti vastu järgmised seisukohad ja soovid:

1. Maakonnaseaduse § 131 teises lõikes tähendatud tasu maaomavalitsuse koosolekust osavõtmise eest valla- ja linnavanemate esindajale ja politseiprefektile tuleb maksta eelarve kulude peat. II § 1 p. 3 krediidist, sõidukulud aga tasuda sama ptk. § 4 krediidist.

2. On soovitatav, et määrataks ühtlaselt kindlaks, missugused teenistuskohad maaomavalitsuste ettevõtetes (taludes) on pensioniõiguslikud, missugused mitte.

3. Eelarve tulu võlgade raamatu kõrval on soovitatav tarvitusele võtta eriraamat ravi-võlgade arvestamiseks, kuna neid arveid on palju.

4. Maaomavalitsuste keskasutiste kassapäevaraamatutes on väga tülikas märkida, milleks ja milliste dokumentide järgi on rahasummad saadud või välja antud, nagu seda nõuab arvepid. määruse § 29. Kuna keskasutistes peetakse ka kassaraamatut, tuleks siin pidada kassapäevaraamatuid endisel viisil, s. o. märkida sissekannetes ainult millal kellelt saadud või kellele makstud kui suur rahasumma.

5. Arvepidamise määruse § 30 esimese lõike lõpus tähendatud grupeerimist abiramatute arvete järgi tuleks teostada ainult vajaduse ja võimaluse korral.

6. Vallaomavalitsuste teenijate lasteabiraha fondi jaoks tuleks avada pearaamatus eriarve.

Dokumendid lasteabiraha väljamaksmise kohta abirahasajatele võiksid jääda vallaomavalitsustesse.

7. Tööstuskoolides, kus töökoja läbikäik suur, tuleks tööstuse jaoks koostada eraldi ettevõtte-eelarve, lahus kooli eelarvest.

8. Ühenduses muudatustega maaomavalitsuste allasutiste põllumajapidamiste (talude) saaduste arvestamises tuleb ülemineku puhul tekkivad puudujäägid likvideerida kas 1938/39. a. aruandega või 1939/40. a. eelarvega või lisaelarvega.

9. Talude saaduste saldodest tuleks maaomavalitsuse bilansist läbi kanda ainult tagavara müügiks olevate saaduste väärtus.

Kirjandust.

Kodanliku Õhukaitse üldkavas väidetakse, et Eesti Vabariik oma geograafilise asendi ja territooriumi väikse sügavuse tõttu võib sõjakorral ootamatult sattuda vaenlase õhukallaletungide ohtu. Õhurünnakute kahjude vältimiseks ja kõrvaldamiseks ei jätke üksi sõjaväe- ja politseiõududest, vaid siin on

tarvilik kogu elanikkonna kaasabi, et ühiseil pingutusil tõkestada kahjude levikut. Seepärast on tarvis varakult organiseerida ja ette valmistada kodanikke õhukaitse-tegevusele ja teostada korraldusi ja töid, milleta kodanlik õhukaitse pole mõeldav.

Kodanliku õhukaitse kohtadel korralda-

mine ja kodanikkude õhukaitse-tegevusele ettevalmistamine kuulub ka omavalitsuste ülesandeks. Selle ülesande täitmist aitab suu- resti kergendada KÕ häälekandja ja ametlik- kude teadete avaldaja ajakiri „Õ h u - j a G a a s i k a i t s e“, milles ilmub rikkalik sõ- na- ja pildimaterjal, artikleid, ülevaateid, kodu- ja välismaiseid teateid kõigilt kodan- liku õhukaitse erialadelt.

Arvestades ajakirja „Õ h u - j a G a a s i k a i t s e“ tähtsust ja väärtust kodanliku õhukaitse töö juures, on soovitatav, et kõik omavalitsused telliksid selle kõigile oma al-

luvatele asutistele ja ettevõtetele, millega ai- taksid tõhusalt kaasa kodanliku õhukaitse teadmiste levimisele laiematesse hulkadesse.

Ajakirja „Õhu- ja Gaasikaitse“ 1939. aastakäik, 12 numbrit, maksab kr. 4,—. Pii- ratud arvul on veel saada 1938., s. o. esimest aastakäiku, hinnaga kr. 2,40, mille omanda- mine väga soovitav eelmise selgitustööga tut- vumiseks ja sellega ülesannetesse põhjaliku- malt süvenemiseks.

Ajakirja võib tellida selle talitusest, Tal- linn, Lai tn. 4—4, tel. 419-77 ja kõigi posti- asutiste kaudu. Posti jooksev arve nr. 778.

Riigikohtu otsuseid.

Kas omavalitsus oma ringkonnas on ko- hustatud teise omavalitsuse maksude sisse- nõudmise nõudmist täitma?

Vastus: jaatav.

Administratiiv-sissenõudmise seaduse § 1, 2, 3 ja 4 eeskirjadest nähtub: 1) et admini- stratiivsissenõudmisi käesoleva seaduse järgi toimetab politsei, kui seaduses ettenäh- tud korras selleks ei ole määratud erilist asu- tist või ametnikku (§ 2); 2) et riiklikud asutised toimetavad sissenõudmist selleks määratud ametnikkude kaudu, samuti ka riiklikud pangad, kusjuures Vabariigi Valit- suse määrusega võidakse nende asutiste pea- le pandud sissenõudmiste toimetamist panna politseile või selleks eriti loodud asutisele (§ 3) ja majandusministri poolt kokkulep- pel siseministriga antud määrusega võidakse panna omavalitsustele üksikute või kõigi nende riigimaksude sissenõudmine, millest omavalitsused saavad osa, või mis on seos- es omavalitsuse maksudega.

Kohtuasutised toimetavad sissenõudmist politsei kaudu (RT 1936, 29, 189). Sama seaduse § 4 näeb ette omavalitsuse maksude sissenõudmist ja selles paragrahvis on ette nähtud, et omavalitsused toimetavad oma ringkonnas oma ametnikkude kaudu oma- valitsuse maksude sissenõudmist, kuid sise- ministri määrusega võidakse valdades tea- tavat liiki omavalitsusmaksude sissenõud- mine panna politseile. Vähemusrahvuste kulturomavalitsused ja kojad toimetavad oma maksude sissenõudmist oma ametnik- kude kaudu, kuid siseministri erikorraldusel võidakse tähendatud maksude sissenõudmi- ne panna politseile või omavalitsusele — viimastele siis, kui tähendatud maksud on seoses omavalitsuse maksudega. Muude asu- tiste ja organisatsioonide maksud, mis eri-

seaduste järgi kuuluvad sissenõudmisele ad- ministratiivkorras, nõutakse sisse politsei kaudu.

Nende kahe paragrahvi — 3 ja 4 — ees- kirjadega on loendatud, missuguseid makse on omavalitsused kohustatud sisse nõudma, ja nagu neist eeskirjadest nähtub, on kõik omavalitsuse maksud oma ringkonnas kohustatud sisse nõudma vastavad omavalitsused. Seega ka teiste omavalitsuste omavalitsusemaksud isikult, kes elavad vas- tava omavalitsuse ringkonnas. See selgub veel sellest, et Adm. sissenõudmise seadus ei näe ette erieeskirju omavalitsusemaksude sissenõudmiseks neil juhtudel, kui maksuko- huslane elab väljaspool selle omavalitsuse ringkonda, kelle poolt maks määratud, mis eeskirjad oleksid aga vajalised juhtumil, kui selle seaduse § 3 ja 4 eeskirju tuleks tõlgen- dada nii, et iga omavalitsus nõuab ainult enda määratud makse sisse. Teise omavalit- suse nõudmist omavalitsusemaksude sisse- nõudmise kohta võib täitmata tagasi saata ainult juhtudel, mis ette nähtud Adm. sisse- nõudmise seaduse § 9 ja 11, mitte aga teis- tel juhtudel.

(RkhA toim. nr. 193 I—1938.)

Kas see asjaolu, et lahuselav lastevanem, kelle juures lapsed tegelikku ülalpidamist saavad, ei ole abirahaõiguslikus teenistuses, takistab temal lasteabiraha saamist?

Vastus: eitav.

Riigiteenijate laste-abiraha seaduse § 10 viimase lõike põhjal antakse laste-abiraha laste vanemate lahuselamise juhul sellele lap- sevanemale, kelle juures lapsed elavad. Ma- jandusministrilt Riigiteenijate laste-abiraha seaduse ühtlaseks täitmiseks antud juhtnööri (RT 1937, 73, 613) järgi on ülaltähenda- tud küsimus lahendatud selles mõttes, et abi-

rahaõiguslike lapsed vanemate lahuselamise puhul kuulub abiraha väljamaksmisele sellele lapsevanemale, kelle juures elab laps, vaatamata sellele, kas ta on või ei ole abirahaõiguslikus teenistuses (§ 11).

(Rkha toim. nr. 185 II—1938.)

Kas perekonnaseisuametnik on õigustatud ja kohustatud kontrollima, kas lapse omaks tunnistatud mees ka tõeliselt on lapse isa?

Vastus: eitav.

Kehtiv seadus ei õigusta ega kohusta perekonnaseisuametnikku kontrollima, kas lapse omaks tunnistatud mees ka tõeliselt on lapse isa, s. o. kas mehel lapse eostamise ajal üldse võimalik oli lapse emaga sugulisse ühendusse astuda, kas mees lapse eostamise ajal oma nooruse tõttu või mõnel muul põhjusel üldse suguvõimeline oli jne. Lapse legitimeerimise vastu võivad vaielda ainult kolmandad isikud, kui nad leiavad, et nende huvid on lapse legitimeerimisega rikutud, ja seda võiksid nad teha tsiviilkohtu korras, nagu on seda seletanud Riigikohtu Üldkogu oma otsuses 12. XII 1931.

(Rkha toim. nr. 107 I—1938.)

Kas Maavalitsus vabane hoolekande-kohustustest alaealise suhtes seega, et sõlmib eraisikuga lepingu, mille järgi viimane võtab enda peale alaealise kasvatamise kohustuse?

Vastus: eitav.

Maavalitsus ei vabane hoolekande kohustusest alaealise suhtes seega, et sõlmis eraisikuga lepingu, mille järgi viimane võttis enda peale alaealise kasvatamise kohustuse, sest säärane kokkulepe ei või kuidagi vabastada omavalitsust Hoolekande seaduse alu-

sel tema peal lasuvast hoolekandelisest kohustusest laste suhtes, kes on võetud Hoolekande seadusega erilise hoolekandelise kaitse alla, kuigi omavalitsus oleks andnud teatava summa laste kasvatamiseks isikule, kellega sõlmis lepingu lapse kasvatamise kohta. Hoolekande kohustus jääb ikkagi, ka lepingu olemasolemisel, selle omavalitsuse kanda, kelle hoolealuseks on alaealine laps.

(Rkha toim. nr. 75 I—1938.)

Kas kõrgemast klassist kustutamisel jääb tee selle klassi ja liigi teena püsima, milles oli enne sellesse kõrgemasse klassi või liiki määramist?

Vastus: jaatav.

Maanteede seaduses on tehtud vahe avalikkude teede liigitamise ja klassitamise vahel ühelt poolt ja avalikkude vanade teede kaotamise vahel teiselt poolt. Avalikkude teede liigitamine ja klassitamine on ette nähtud Maanteede seaduse § 2, 3, 4 ja 5, avalikkude teede sulgemine ja kaotamine aga Maanteede seaduse § 6 ja 15. Nii on sulgemise kui ka liigitamise ja klassitamise kohta ette nähtud erilised eeskirjad ja kord. Liigitamisel ja klassitamisel jääb avalik tee ikkagi püsima ja muutub ainult tema klass või liik, teede sulgemisel või kaotamisel kaob aga tee üldse teedevõrgust. Seepärast mõne tee kõrgemast klassist kustutamisel jääb ta loomulikult selle klassi ja liigi teena püsima, milles oli enne sellesse kõrgemasse klassi või liiki määramist, seni kui ta ei ole määratud uuesti mõnda teise klassi või liiki, või ei ole üldse suletud või kaotatud.

(Rkha toim. nr. 155 I—1938.)

Küsimusi ja vastuseid.

Küsimus nr. 10. Isikutest, kes on õigustatud taotlema kinnistuse nime muutmist. Koha- ja kinnistuse nime korraldamise seaduse § 9 kohaselt võib kinnistuse omanik esineda soovivaldusega kinnistuse nime muutmiseks. Kui kinnistusregistris märgitud omanik on surnud, kas siis võib soovivaldusega esineda omaniku järglane: pärimisõigustesse kinnitatud pärija või pärijad; kui viimased alaealised, siis nende eestkostjad, kui nad avaldusele juurde lisavad ära kirja pärimisõigustesse kinnitamise otsusest.

Sama seaduse § 12 kohaselt lisatakse avaldusele kr. 10,— nime muutmise kuludeks. Kas see kr. 10,— läheb nime muutmise korral vallaomavalitsuse tuluks ja eelarve missuguse peatüki ja paragrahvi all see tulu arvestatakse?

Vastus: Koha- ja kinnistuse nime korraldamise seaduse (RT 1938, 42, 397) § 9 järgi võib kinnistuse nime muutmise soovivaldusega esineda ainult kinnistuse omanik. Balti eraseaduse III k. § 812 järgi loetakse kinnisvara omanikuks see, kelle nimele kinnisvara on kinnistatud. Pärimisõigustesse kinnitamisega pärijad ei saa veel kinnisvara omanikuks. Pärimisõigustesse kinnitus annab vaid pärijatele õiguse taotleda kinnisvara kinnistamist nende nimele. Seepärast pärijatel, senikaua kuni kinnistuse pole kinnistatud nende nimele, puudub õigus taotleda selle nime muutmist. Kinnistuse omaniku surma korral võib taotleda kinnistuse nime muutmist seaduslikult määratud kinnistuse hooldaja, kes asendab omanikku.

Kuna Koha- ja kinnistusüksuste nimede korraldamise seadus kedagi ei nimeta, kellel oleks õigus nime muutmise kuludeks võetava 10 krooni saamiseks, siis läheb see riigi tuluku, nagu kõik muudki riigivõimu poolt määratud maksud, millele ei ole määratud mõnd eriotstarvet või mis ei ole määratud omavalitsustele või teistele eriasutistele.

Küsimus nr. 11. Kodaniku maksustamisest mitme omavalitsuse poolt. A. K., kelle alaline elukoht 1937. a. oli L. vallas ja ajutiselt teenis M. vallas, määrati 1938. a. kogukonnamaks nii L. kui ka M. vallavalitsuste poolt.

A. K. tasus kogukonnamaksu vabatahtlikult L. vallale, M. vallavalitsuse otsuse vastu aga esitas vastulause M. vallavolikogule, paludes teda kogukonnamaksust M. valla heaks vabastada, kuna elanud seal ajutiselt. M. volikogu jättis A. K. vastulause tähele panemata ja kuna A. K. M. volikogu otsuse vastu administratiivkohtu korras seaduses ettenähtud tähtajal ei esinenud, pöördus M. vallavalitsus L. vallavalitsuse kaudu maksuvõla sissenõudmiseks adm. korras.

Palun teatada, kas L. vallavalitsusel on alust keelduda M. vallavalitsuse nõudel A. K. maksuvõla sissenõudmisest põhjusel, et üks ja sama maks ühe ja sama aja eest ühele omavalitsusele juba makstud, seletades, et tuleb nõuda maksu üleandmist (kui see seaduse järele peaks kuuluma M. vallale) L. vallavalitsuselt, kuhu maks juba tasutud. Eitaval korral, kas maksnikul A. K. jääb õigust enam seda maksu tagasi nõuda üheltpki omavalitsuselt, sest edasikaebajad nii mõlema vallavalitsuse maksumääramise peale on mööda lasknud. Õiguse korral, kuidas tuleks talitada?

Vastus: Vallaomavalitsuse organite poolt määratud maksudest vabastamist võib taotleda Vallaseaduse (RT 1937, 32, 310) § 157 ja 158 ettenähtud korras. Riigikohtu seletuse järgi (Adm. t. 268-I, 12. XI 1937, vt. Riigikohtu Adm. osak. 1937. a. lahendatud küsimusi, koostanud J. Valge, Siseministeriumi Administratiivala kirjastus 1938, lk. 25 ja 26) maks tuleb tasuda sellele omavalitsusele, kes oli õigustatud seda maksu määrama. See asjaolu, et maks on ühele omavalitsusele tasutud, ei vabasta maksnikku maksu tasumisest teisele omavalitsusele senikaua kuni ta selle vastu seaduslikus korras pole vaieldnud ega tasumisest vabastatud. Sellest seisukohast ei võiks ka omavalitsus keelduda maksu sissenõudmisest selle ettekäändega, et maks on juba tasutud mõnele teisele omavalitsusele. Kui maksnik sai maksulehed kahelt omavalitsuselt, siis võis ta maksustamiste vastu vaielda ja lasta selgitada, millisele omavalitsusele ta oli kohustatud maksu tasuma. Selleks ongi ette nähtud kaebamise kord maksustamise peale. Kui aga maksnik on lasknud kaebamise tähtajad mööduda ja maksustamise otsused

on jõustunud, siis tal ei jää muud kui alistuda neile ostustele ja tasuda maks mõlemale omavalitsusele, kui kumbki omavalitsus maksust ise ei loobu ega oma ostust ei muuda.

Kuid omavalitsused peaksid makse õiglaselt ja seadusepäraselt määrama ning püüdma ise omavahel selgusele jõuda, kellele nendest maksustamise õigus kuulus (mitmele see ju ei võinud kuuluda) ja ebaõieti võetud maksu sellele edasi andma, ilma kodanikke sundimata nendega kohut käima.

Küsimus nr. 12. Omavalitsuse teenijate haiguskindlustusest. Palume teatada, millised Riigiteenijate-, tööliste- ja õppejõudude haiguskindlustuse seaduse (RT 1937, 41, 366) §§-e võib kohaldada ka omavalitsuste teenijate juures, eriti kuidas võtta sama seaduse § 32?

Vastus: Vallaseaduse (RT 1937, 32, 310 ja 1938, 37, 336) § 96 järgi vallaomavalitsuse teenijad on õigustatud saama arstiabi ühtlastel alustel riigiteenijatega. Järelikult, Riigiteenijate-, tööliste ja õppejõudude haiguskindlustuse seaduse (RT 1937, 41, 366) kõik paragrahvid, mis normeerivad riigiteenijate haiguskindlustust, on samuti kohalikud ja kohaldatavad ka vallaomavalitsuse teenijatele, nagu seletatud juba varemalt (vt. „Maalomaval.“ 1937, nr. 9 ja 12, vastused küsimustele nr. 14 ja 24).

Küsimus nr. 13. Korraldatavate maade vabastamisest maksudest. Asundusseaduse alusel on uued maakohad vabad kinnisvaramaksust I-sel asumisaastal. Kas eelnimetatud seaduse põhjal on õigus saada maksudest vabastust ka neil, kes maade kruntimise tõttu peavad oma hooned teisele kohale ehitama?

Vastus: Asundusseaduse (RT 1937, 47, 431 ja 1938, 37, 334) § 43 järgi kuuluvad maksudest vabastamisele: 1) uued maakohad — kinnisvaramaksust ja nendele kohtadele asuvad ning viimaste juures elavad perekonnaliikmed — kohaliku omavalitsuse maksudest esimesel asumisaastal; 2) uudismaadele rajatud uued talud — kinnisvaramaksudest ja nende talude pidajad ning viimaste juures elavad perekonnaliikmed — kohaliku omavalitsuse maksudest viie aasta jooksul, arvates asumise algusest. Asundusseadus näeb ette niisuguste maakohtade ja talude kui ka nende pidajate ja perekonnaliikmete maksudest vabastamise, mis on rajatud sama seaduse alusel, sama seaduse eesmärgil (§ 1) ja sama seaduse eeskirjade järgi. Maade kruntimise eeskirju Asundusseadus ei sisalda ja maade kruntimine ei ole selle seaduse eesmärgiks. Maade kruntimine toimub Maakorraldusseaduse (RT 1937, 30, 290) alusel, mis ei näe ette korraldatavate maade ega nende pidajate vabastamist maksudest; selle seaduse § 88-ga lubatakse vaid soodustust laenude saami-

seks maakorraldustööde läbiviimiseks kui ka uute hoonete püstitamiseks. Järelikult, Maakorraldusseaduse alusel korraldatavate maade ja nende pidajate vabastamiseks maksudest puudub seaduslik alus.

Küsimus nr. 14. Kahenaisepidamisest. Pere-konnakirjade korraldamisel selgus, et mees on abiellunud teistkordselt 1910. aastal, esimene naine suri aga aastal 1917, seega oli mees 7 aastat kahenaisepidajaks.

Kas on siin tegemist praegu süüteoga Krs. § 390 mõttes, või tuleb kahenaisepidamine aegunuks lugeda? Kas Krs. § 69 p. 1 ette nähtud aegumist hakata arvestama esimese naise surmapäevast või vältab süütegu Krs. § 71 mõttes praegu veel edasi, sest teine naine elab veel praegu?

Vastus: Sel momendil, mil ühe abielu kestusel sõlmiti teine abielu, sooritati Krs. § 390 ettenähtud süütegu, mis kestis edasi kuni esimese abielu lõpuni. Kui teine abielu sõlmiti 1910. a. ja esimene abielu kestis edasi ning lõppes esimese abikaasa surmaga 1917. a., siis on süütegu Krs. § 69 p. 1 ja KKS § 17 p. 2 järgi ammu aegunud ja teine abielu muutunud seaduslikuks.

Küsimus nr. 15. Vallavanema poolt vallavolikogu ülesannetes tehtud otsuste allakirjutamisest. Kas vallavanema poolt vallavolikogu ülesannetes ühes oma abidega koostatud otsused tulevad viimaste poolt ka allakirjutada või mitte? Vallaseadus jätab selle küsimuse lahtiseks.

Vastus: Vallaseaduse (RT 1937, 32, 310) § 51 järgi on vallaomavalitsuse täidesaatvaks organiks vallavalitsus, kes koosneb vallavanemast ja ühest või mitmest vallavanema abist. Sama seaduse § 61 viimane lõige loendab rea juhuseid, seal hulgas ka vallavolikogu ülesannete täitmise juhused, kohustades vallavanemat otsustama need juhused oma abidega ühisel koosolekul. Seepärast kõik seesugused otsused, mis vallavanem teeb ühisel koosolekul oma abidega, tulevad kanda vallavalitsuse protokollile ja kirjutada alla nii vallavanemalt kui vallavanema abidelt ja vallasekretärielt, nagu seda võib järeldada ka Siseministeeriumi Omaavalitsuste osakonna ringkirjast 28. oktoobrist 1937 nr. 1306 p. 1.

Küsimus nr. 16. Vallavalitsuse vanemast kantseleiametnikust. Kui vanem kantseleiametnik vabaneb sekretäri abi kohalt kutselise sekretäri abi asendamisega ja vabanenud vanem kantseleiametnik jääb kantseleiametniku kohale vallas, kus on ainult üks kantseleiametniku koht, missuguse palga alammäära saamiseks on temal siis õigus, kas vanema kantseleiametniku või kantseleiametniku palga alammäära, ja kas üldse jääb temale vanema

kantseleiametniku nimi alles kantseleiametniku kohale asudes?

Vastus: Siseministri otsuse — vallavalitsuste kantselei koosseisu määramise aluste kohta (RT 1938, 21, 188) — p. 1-ga määratud vallavalitsuste kantselei koosseisu kohuslikkudes alammäärades ei ole alalist vanema kantseleiametniku kohta ette nähtud. Selle otsuse p. 3 järgi vallavalitsus võib kutseõigusliku sekretäri abi kandidaadi puudumisel selle asemel võtta teenistusse vanema kantseleiametniku maavanema nõusolekul. Sellest järgneb, et kutseõigusliku sekretäri abi ametisse võtmisega vanema kantseleiametniku koht kaob ja senine vanem kantseleiametnik muutub kantseleiametnikuks. Kuid Siseministri otsuse — vallavanemate ja nende abide, vallasekretäri ja nende abide ning vallaomavalitsuse kantseleiteenijate palga määra kohta (RT 1938, 21, 187) — p. 1-ga ja selle juurde lisatud tabeliga on määratud kindlaks kuupalga alammäärad. See otsus ei keela alammääradest kõrgema palga maksmist, kui vallavolikogu on määranud või määrab selleks vastava krediidi.

Küsimus nr. 17. Kuupalgalise teenija-koristaja pensioni, haiguskindlustuse ja lasteabiraha saamise õigusest. Vallavalitsus on ametisse palganud peale käskjala veel teenija-koristaja, missugune koht on ettenähtud vallavolikogu poolt määratud koosseisudes (Vallaseaduse § 91), ja teenija-koristaja on kuupalgaline. Kas nimetatud teenijal-koristajal on õigus saada lasteabiraha ja haiguskindlustust ja kas nimetatud teenija on pensioniõiguslik?

Vastus: Kui teenija-koristaja on vallavalitsuse nimetatavate teenijate koosseisus ettenähtud ametikohal, mille tasu on normeeritud mitte lühemalt kuuviisi ja tema teenistus vallaomavalitsuses kestab kolmel tööpäeval nädalas vähemalt neli tundi ööpäeva kohta, siis ta on pensioniõiguslik ja õigustatud saama ka arstiabi ja lasteabiraha ühtlastel alustel riigiteenijatega, nagu seletatud ja põhistatud „Maaomavalitsuses“ 1938 nr. 6 ja 11 vastustega küsimustele nr. 30 ja 43.

Küsimus nr. 18. Vallakohtu kirjutaja palgast. Kui kohtukirjutajaks on vallasekretär, kas siis vallasekretäriõigus on õigus saada eritasu kohtukirjutaja ülesannete täitmise eest?

Vastus: Kehtiva Balti vallakohtu seaduse (VSK XVI k., 1914. a.) § 16-ga on vallakohtu protokollide kirjutamine ja kirjavahetuse toimetamine pandud vallasekretäriõigusele. Vallavolikogu (või kui kohtu ringkond koosneb mitmest vallast, siis nende volikogude ühendatud koosolek) võib enese poolt tunnustatud vajadusel või vallakohtu nõudmisel otsustada vallakohtule eraldi kirjutaja koha asutamise, millisel juhul vallakohus ise valib omale kirjutaja Vallakohtu seaduse § 17 alusel ja sellele määra-

takse ka eraldi tasu sama seaduse § 47 ettenähtud korras. Kui vallakohtule eraldi kirjutaja kohta asutatud ei ole, siis kuulub vallasekretäri ülesannete hulka ka vallakohtu protokollide kirjutamine ja kirjavahetuse toimetamine ilma tema selleks eriti valimata ja temale selle eest eraldi tasu määramata, nagu seletatud „Maaomavalitsuses“ 1937 nr. 9 vastusega küsimuse nr. 16 peale.

Küsimus nr. 19. Vallakohtu liikmete ja kirjutaja sõidurahast. Kas vallakohtunikud ja kirjutaja on õigustatud saama sõiduraha ametisõitude eest vallakohtu tegevuspiirkonnas või maksetakse seda ainult ametisõitude eest, mis toimuvad väljaspool vallakohtu piirkonda?

Vastus: Kehtiva Balti vallakohtu seaduse (VSK XVI k., 1914. a.) § 47 järgi määrab vallakohtu esimehele, liikmetele ja kirjutajale teenistustasu vallavolikogu. Tasu suurust normeeritud ei ole. Järelikult, tasu määramine vallakohtu esimehele, liikmetele ja kirjutajale nende ametikohuste täitmise eest nii palgana kui sõidu- ja päevarahadena nii valla piires kui väljaspool valla piire on valla volikogust.

Küsimus nr. 20. Koormatiste jaotamisest. Kas vallavalitsusel on seaduslikku alust maksustada ainult palgasaajaid kogukonnamaksu maksnikkude koormatise asemaksuga ja võtta selle maksu määramise aluseks palga suurust?

Vastus: Vallaseaduse (RT 1937, 32, 310) § 165 õigustab vallavolikogu kohustama kogukonnamaksu maksnikke valmistama vallaomavalitsusasutiste ehitus- ja küttematerjale, § 171 kohustab kogukonnamaksu maksnikke andma küüte vastavates seadustes ettenähtud juhtudel ja saatma edasi tapikorras edasitoimetatavaid isikuid juhtudel, kui see vastavates eriseadustes ei ole korraldatud teisiti. Vallaseaduse § 168 määrab, et koormatiste jaotamine peab toimuma Siseministri poolt antavate juhtnõotide alusel ja § 170 õigustab vallavolikogu asendama natuuras täidetava koormatise rahalisega, kui see osutub otstarbekohasemaks, määrama selleks tarvismineva kulu ja jaotama selle koormatiskohustate vahel samal alusel kui koormatiste täitmise natuuras. Seega Vallaseaduse eeskirjad määravad koormatiskohustateks kogukonnamaksu maksnikud kogu koosseisus, mitte mõne üksiku liigi nendest. Järelikult, vallavolikogu võib kohustada koormatise täitma natuuras või asendama natuuras täit-

mise rahamaksuga kõiki kogukonnamaksu maksnikke, aga mitte maksnikkude mõnd liiki ainult. Nii koormatise natuuras täitmise kui selle asemel rahamaksu jaotamine peab toimuma kõigi kogukonnamaksu maksnikkude vahel Siseministri poolt antavate juhtnõotide alusel.

Siseministeeriumi ringkirja 3. maist 1937 nr. 205 p. 11 järgi tuleb koormatiste jaotamisel ja täitmise korra määramisel käia kuni edaspidise korralduseni senise korra järgi, niivõrd kui see ei ole vastolus Vallaseadusega. Uusi korraldusi ega juhtnõorde selles asjas seni antud ei ole. Endise korra järgi, kuni Vallaseaduse kehtimahakkamiseni, täitsid koormatise kinnisvarade valdajad ja koormatise jaotati kõigi kinnisvarade valdajate vahel kinnisvaramaksu suuruse järgi. See koormatiste jaotamise viis ei ole vastolus Vallaseadusega. Seepärast kinnisvarade valdajate koormatise tulevad jaotada endistviisi kõigi kinnisvarade valdajate vahel kinnisvaramaksu suuruse järgi. Analooiliselt tulevad jaotada ka kogukonnamaksu maksnikkude koormatise samuti kõigi kogukonnamaksu maksnikkude vahel kogukonnamaksu suuruse järgi kuni sellel alal uute juhtnõotide andmiseni.

Küsimus nr. 21. Vallavolikogu otsuse jõustumisest. Kas vallavolikogu otsust, mis Vallaseaduse § 196 põhjal on seadusejõu omanud, võib täita, kui otsus ei nõua erikinnitamisele esitamist ja kas pärast järelevalve asutise korraldused on maksivad, millega järelevalve asutise seadusejõusse astunud volikogu otsuse seisma paneb?

Vastus: Vallaseaduse (RT 1937, 32, 310) § 196 määrab: „Järelevalveasutise kinnitamisele mittekuuluvad vallavolikogu otsused pööratakse täitmisele, kui maavalitsus on teatanud, et ta otsuse vastu ei vaidle, või kui ta ei ole otsuse seismapanekust teatanud 2 nädala jooksul otsuse või täiendavalt nõutud materjalide kättesaamise päevast arvates“. See järgi vallavolikogu otsuse jõustumine sõltub ajast, mil otsuse ärakiri või täiendavalt nõutud materjalid maavalitsuses saadi. Kui kinnitamisele mittekuuluvad vallavolikogu otsuse ärakirja või täiendavalt nõutud materjalide maavalitsuses saamise ajast on möödunud 2 nädalat ja maavalitsus ei ole otsuse seismapanekust vallavalitsusele teatanud, siis on otsus omanud seadusliku jõu ja kuulub täitmisele. Hiljemalt saadud teadaandel otsuse seismapanekust ei ole enam seaduslikku jõudu ja asjast huvitatud isikud on õigustatud taotlema otsuse täitmist.